

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

De scientia primorum parentum. disp. 25.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

carne loco illius, mansisse defectuosum : cum ergo A
vtrumque absurdum sit, dicendum erit, Scriptu-
ram eo in loco non loqui in sensu proprio, sed me-
taphorico.

Est hæc sententia parum tuta in fide, ne amplius
dicam. Nam in primis pugnat cum communi Pa-
trum omnium ac Doctorum expositione, & cum
plano sensu historię, quæ eo in loco narratur, isque
modus exponendi Scripturam sacram vim, & auto-
ritatem illius omnino enervat. Præterea si verita-
tem historia illius tollas, continuò ruat necesse est
sacramentum illud magnum, quod in ea latere affir-
mat Paulus ad Ephesios 5. Item expositio Caietani
cum aliis locis Scripturæ aperte pugnat : nam
Ecclesiastici 17. dicitur, *Creavit Deus de terra ho-*
minem, & creavit ex ipso adiutorium simile sibi. 1. ad
Corinth. 11. ait Paulus, *Non enim vir ex muliere, sed*
mulier ex viro. Vnde Augustinus 9. super Genesim
ad lit. cap. 16. *Fideliter, inquit, credimus primam fe-*
minam ex primo viro factam sine concubitu: sicut fide-
liter credimus unum virum (Christum videlicet) factum
ex femina sine concubitu.

Ad argumentum Caietani, quo longè ante Cai-
etanum vtebantur aliqui, qui eiusdem erroris femina
spargerent, respondet D. Thomas 1. parte qua-
stione 92. artic. 3. & plerique alij, Adamum habuisse
illam costam, vltra eas, quas ceteri homines ha-
bent, eo sine ab autore naturæ in eo productam,
vt ex illa Euam formaret. Hæc in Adamo specta-
to, vt caput erat totius naturæ humanæ, non fuit
superflua tamen superflua fuerit, si spectetur, vt
homo particularis. Sicut enim semen superfluum
quipiam est in indiuiduo, à quo decidit, si secun-
dum se præcisè spectetur, secus autem si spectetur,
quatenus in eo vis est ad generandum sibi simile, vt
species conferuetur : sic quoque costa illa non erat
superflua in Adamo, quatenus caput erat totius na-
turæ. Vt ergo indiuiduum nec cum femine, nec post
femine decisionem habet quippiam monstruolum,
aut defectuosum: ita Adamus nec ante costam abla-
tam fuit monstruosus, præsertim cum illa nullam in
eo effecerit deformitatem, breuissimoque tempore
esset ab eo auferenda : nec post eam ablatam habuit
quiequam deficiens peccato statim, in quo iam erat
producta Eua de latere ipsius. Lege apud Diuum
Thomam articulo citato, nec non artic. 2. præce-
dente, egregias rationes, ob quas oportuerit mulie-
rem de viro efformari, & quare de latere potius,
quàm de quavis eius parte expederit, vt ea produ-
ceretur.

Catharinus arbitratur, Adamum, nec ante Eua
productionem habuisse plures costas, quàm ha-
beant ceteri homines, nec post illius productio-
nem habuisse pauciores, *Sicut enim, inquit, quan-*
do Deus ab Adamo abstulit costam, ex qua Euam
formauit, simul abstulit carnem: vt ex illis verbis Ada-
mi, Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea,
constat, cum tamen Scriptura solum dicat Deum ab-
stulisse costam: ita etiam quando Scriptura affirmat
Deum restituisse carnem pro ea, intelligendum est, si-
mul cum carne, aliam simul costam ei restituisse. Re-
cedendum tamen non est à communi expositione
Sanctorum, quam satis Scriptura sacra sonat, Deum
scilicet solam carnem loco costæ restituisse.

Illud obiter admonuerim, quando Deus opo-
rem in Adamum immisit, & tulit vnam ex costis
eius, in locum ab Adamo aliquantulum separa-
tum illam adduxisse, ibique ex ea ædificasse Euam,
& scientia, atque rerum cognitione eam repleuis-
se, sicut repleuerat Adamum, ibique cum Eua fuis-

se locutum. Tunc verò expergefacto Adamo, eam
adduxisse ad illum, vt matrimonio illos copularet.
Atque id est, quod subiungit Scriptura, dicens, *Et*
adduxit eam ad Adam.

DISPUTATIO XXV.

De scientia primorum parentum.

D Einceps explicandum est quales, tum quoad
Primi parentum
animam, tum quoad corpus, condiderit Deus
animam, tum quoad corpus, condiderit Deus
primos parentes. Atque vt à suprema eorum poten-
tia ordiamur, communis est Doctorum sententia
conditos fuisse plenos omni scientia speculatiua, &
practica, quam de rebus omnibus in specie viribus
naturæ poterant comparare.

Id quod in primis colligitur ex illo Ecclesiasti-
ci 17. *Disciplina intellectus impleuit illos.* Sermo est
de primis parentibus. Multaque in eadem sen-
tentiam subiunguntur eo loco. Deinde ex illo Ge-
nes. 2. *Formatis igitur Dominus Deus de humo cun-*
ctis animantibus terra, & vniuersis volatilibus caeli, ad-
duxit ea ad Adam, vt videret quid vocaret ea. *Omne*
enim, quod vocauit Adam anima viuens, ipsum est
nomen eius: nisi autem naturas eorum agnosceret,
nequaquam accommodata nomina singulis impo-
nere potuisset, vt verba illa, ipsum est nomen eius,
accommodata fuisse, indicant. Præterea nisi vbi
primùm creatus est Adamus, locupletissimam om-
nium scientiam accepisset, imò & idioma ipsùm,
quo cum vxore loqueretur (licet non quoad om-
nia vniuersim nomina rerum, quæ ipse postea faci-
le imponeret) sanè nec tam citò nomina animalibus
singulis excogitare, nec ita celeriter idioma, quo
vteretur, potuisset comparare, nec si dubito nomi-
na illa excogitasset, memoria ea omnia continuò
retinere, nec cum vxore tam citò, tantaque cum fa-
cilitate sermones conferre potuisset. Vnde Magi-
ster in 2. distinctio. 23. *Non creator, non angelus ali-*
quis, sed homo animantibus nomina imposuit, vt ostende-
retur, quòd singulorum notitia homo ipse habuerit. Et
Chrylostomus homil. 14. in Genesim : *Qui potest*
congruis nominibus iumenta appellare, & volatilia caeli,
& alias bestias, quo modo non omni sapientia, & indu-
stria pollet.

Ratio autem, cur primi parentes simul cum na-
tura à Deo acceperint, & eam scientiam, & aliam
quandam, quam subiungemus, hæc est : Quoniam
cùm Dei perfecta sint opera, primique parentes
tandem orbis reges, ceterorumque hominum ma-
gistrum prodirent in lucem, expediens fuit, vt non
solum vires robustas, & magnitudinem corporis
perfectam à Deo acciperent, sed & totius scientiæ
plenitudinem, qua & se ipsos regere, in laudemque
Dei allurgere, & posteros valeret instruere. Ideò
Hugo de sancto Victore lib. 1. de sacramentis par-
te 6. cap. 13. *Rerum, inquit, omnium visibilibus, qua*
cum homine, & propter hominem facta erant, perfectam
cognitionem hominem accepisse, nulli dubium esse debet,
quantam videlicet, vel ad animæ eruditionem, vel ad
corporalis usus necessitatem pertinere videbatur. Con-
sentiant D. Thom. 1. p. q. 94. art. 3. & alij Scholastici
cum Magistro in 2. dist. 23. & 24.

Præter scientiarum habitus, etiam species intelli-
gibiles, imò etiam sensibiles in sensibus internis re-
rum omnium, quas illi habitus respiciebant, vnà
cum natura acceperunt primi parentes, vt statim in
actum scientiæ rerum omnium prodire possent.
Vt tamen D. Thom. loco citato rectè affirmat, spe-
cies illæ, & habitus tales erant, quales illos paren-

Primi parentum
animam, tum quoad
corpus, condiderit
Deus

Ratio acce-
pta scientiæ

Species intel-
ligibiles etiam
sensibiles in
sensibus internis
rerum omnium

Argumentum
Caiet. dilu-
tur.
Costam ex
qua Eua for-
mata est, ha-
bit Adam
vltra eas,
quas habent
ceteri homi-
nes.

Catharini
sententia.

Improbatur.

res primi suis viribus assequi potuissent. Quod fit, ut scientia illa eiusdem speciei fuerint cum illis, quas reliqui homines consequuntur. Unde efficitur, ut scientia illa non fuerint infusa per se, quasi non alia ratione, quam per infusionem à Deo factam haberi poterint, sed infusa per accidens, Deo per infusionem industriam primorum parentum præueniente, ut statim perfecti essent quoad intellectum propter rationes paulò ante redditas. Scientia verò infusa animæ Christi, fuit infusa per se, quia fuit eiusdem rationis cum scientia Angelorum, alteriusque proinde speciei à scientiis humanis, ut 3. p. dicemus.

Scientia animæ Christi per se infusa.

Quarum rerum scientiæ primi parentes non acciperint.

Quia ergo tales fuerunt scientiæ de rebus naturalibus primis parentibus infusa, quales ipsi de singulis obiectis poterant comparare, sanè nec de futuris contingentibus, nec de cogitationibus cordium acceperunt cognitionem, eò quòd hanc viribus suis comparare non potuerint: nec ratio postulat, ut illis ea infunderetur. Nec verò de omnibus singularibus cognitionem acceperunt, sed solum de aliquibus quatenus in speciebus rerum singularium acceperunt species rerum vniuersalium, quas singularia in se includunt, & quatenus expediebat, ut scientias acciperent, vsque ad quædam singularia deductas, ut cum scientia prudentiam quoque, & quasi experientiam aliquam compararent.

Hoc loco obserua, neque de Angelis accepisse primos parentes species propter eandem rationem: quare neque cognouerunt Angelos quidditatiuè. Præsertim cura in eo statu cognouerint primi parentes solum per conuersionem ad phantasmata: eò quòd solus is modus cognoscendi naturalis sit animæ vitæ corpori: nec tunc perfusa esset lumine gloriæ, quo à corpore & phantasmatibus independens quoad cognitionem redderetur, ut efficiuntur beati, & Christi anima, etiam dum Christus simul erat viator & comprehensor: sensibilia autem, quorum sunt solum phantasmata, ducere non possunt in cognitionem quidditatiuam Angelorum, ut alio in loco ostensum est. Consentit in his D. Thomas 1. par. q. 94. art. 2. & Doctores communiter.

Habitu fidei vna cum notitia rerum supernaturalium accipere.

Cum verò primi parentes ad finem conderentur supernaturalem, ad quem propriis meritis, diuina gratia præuentis, peruenirent: necesse fuit, ut notitia supernaturalis de vltimo fine ac præmio, quod haberent propositum, & neque nonnullis aliis rebus, illis conferretur. Vnà ergo cum natura non solum scientiam rerum omnium naturalium, sed etiam notitiam supernaturalium, habitumque fidei acceperunt, quantum status ille felicissimus, in quo fuerunt conditi, postulabat, iuxta ea, quæ in Concordia quæst. 14. artic. 13. dicta sunt.

Adam in raptu non vidit essentiam diuinam.

Sunt qui affirmant, Adamum in ecstasi, dum cõsta de illius latere ablata est, vidisse diuinam essentiam, nec id Diuus Thomas 1. part. quæstione 94. artic. 1. videtur improbabile iudicare. Ait namque: *Dicendum quòd primus homo Deum per essentiam non vidit secundum communem statum illius vitæ, nisi forte dicatur, quòd viderit Deum in raptu, quando Deus immissit soporem in Adam.* In eandem sententiam propendit Richardus in 2. distinct. 23. artic. 2. quæstione 1. Nos autem quæstione 12. articulo 11. ostendimus, nec Moysem, nec Paulum, nec quemquam alium purum viatorem, Deum vniquam vidisse: quod videntur demonstrare Scripturæ, quas eo loco citauimus.

Adami cognitio naturalis de Deo, quæ ex quæstione.

Adamus in eo statu tantò perfectiùs Deum per ea, quæ facta sunt naturaliter cognouit, quantò vniuersaliorem ac perfectiorem scientiam, nostra hæc,

quam sudando comparamus, à Deo accepit, & quantum complexionè, acuminèque intellectus nos excedebat, expeditiorque erat ad res creatas contemplandas, vacandumque Deo, quam nos simus, quorum animam corpus quod corruptur, aggrauat.

Quòd si petas, vtrum à Deo supernaturaliter accepit speciem, quæ Deum clarè, non tamen intuitiue, sed abstractiue, illi repræsentaret. Sicut de Angelis supra quæstione 56. articulo 3. in partem negantem inclinauimus, sic & de primis parentibus in eandem propendimus, cum sit eadem ratio. Lege quæ eo loco diximus. Negandum tamen non est, intellectum primorum parentum per doctrinam sapientiæ supernaturaliter fuisse illustratum, ut clariorem & nobiliorem notitiam de Deo formaret, quam viribus naturæ, ac solo habitu fidei ornatus, formasset: ad id tamen necessaria non erat species aliqua superaddita, vt loco citato explicauimus. Esto etiam concederetur, intellectum primorum parentum notitia aliqua abstractiua, qua aliquid supernaturale euidenter in Deo agnoscerent, fuisse illustratum: non proinde concedendum esset, fuisse illis infusam speciem aliquam impressam, qua eam notitiam formaret, quæque in eis per modum habitus remaneret, vt quoties vellent, eandem notitiam elicerent, sed potius dicendum esset, Deum immediatè concurrisse cum eorum intellectu ad eam notitiam elicendam, solumque mansisse vestigium, ac speciem in eorum memoria ex illa notitia relictam, qua illius recordabantur, & eorum omnium, quæ eam notitiam terminarunt, vt de raptu Pauli dicendum est, & quotidie viri iusti Deo familiares experiuntur. Neque enim illustratum, seu notitiarum, quas supernaturaliter Deo concurrente eliciunt, species impressas recipiunt, quæ ipsorum mentibus habitum instar infideant, vt quoties voluerint, similes notitias producant, sed solum manet in eorum memoria, quasi vestigium earum, quo postea tam notitiarum, quam rerum, quas per illas perciperunt, recordantur: quæ tamen vestigia non sufficiunt, vt eis homines similes notitias supernaturales illis prioribus possint elicere.

Ex dictis constat, primos parentes conditos fuisse in felicitate contemplatiua, non solum naturali, sed etiam supernaturali, qua Deum supra naturæ vires cognouerunt: non tamen fuisse conditos in felicitate supernaturali alterius vitæ, quæ in clara Dei visione consistit, sed solum in supernaturali huius vitæ, quæ ad Dei conspectum non pertingit.

Licet primis parentes repleti scientiis naturalibus fuerint conditi, necnon supernaturali notitia fidei, qualem status ille postulabat: posteri tamen eorum, tum naturales scientias, tum etiam notitiam actualem fidei, propria industria, à suisque progenitoribus edocti comparassent: donum namque illud fuit Adamo & Eux collatum, non quatenus priuata persone erant, sed quatenus erant caput totius naturæ humanæ, à quibus scientia & educatio foret deriuanda. Posteri tamen vna cum iustitia originali accepissent habitum fidei, ceterisque supernaturales habitus, qui gratiam gratam facientem comitantur. Adamus præterea tantumquam præcipuum ac primum omnino caput totius humanæ naturæ, perfectiori scientia fuit præditus, quam Eua.

Sic tamen aliquis aduersus hæc dicta obicit, Primis parentibus aperti sunt oculi post eum fructus

fructus vetiti, vt Genes. 3. habetur: cum ergo non fuerint eis aperti oculi corporis, quippe cum non fuerint caeci, efficitur, vt fuerint eis aperti oculi mentis, ac proinde vt antea non fuerint omni scientia repleti.

Confirmatio. Confirmatur, quia post peccatum cognouerunt se esse nudos, vt ibidem subiungitur, dixitque Dominus ad Adam, Quis indicauit tibi, quod nudus esses, nisi quod ex ligno, de quo praeceperam tibi ne comederes, comidisti? ergo ante peccatum non erant repleti scientia, sed vt paruuli dolo & scientia carentes verfabantur.

Secunda. Secundo, Serpens Euam deceptit, promissione scientiae boni & mali: Eritis, inquit, sicut dii, scientes bonum & malum: ergo id ignorabant: nullus namque eius rei promissione deceptit, quam alius se habere experitur.

Ad primam obiectionem. Ad primum dicendum est, amissa per peccatum iustitia originali, insurgentibusque contra arbitrium rationis foedis motibus in sensualitate, apertos fuisse oculos primorum parentum, vt viderent, ac experirentur in se ipsis nuditatem foedam, quam antea non habebant, eaque ratione erubescere coepisse: non quod naturam rerum antea ignorassent, sed quod nondum quicquam foedum esset in ipsis: vt nec etiam erit in beatis, extincto omni prauo motu per donum gloriae. Quando autem aliquid de nouo cernitur, quod in prospectu erat, nec cernebatur, aut nouo modo cognoscitur, dicuntur aperiri oculi, vt cognoscatur, iuxta illud Genes. 21. *Aperuit Dominus oculos Agar, & vidit puteum.* Numer. 22. *Aperuit Dominus oculos Balaam, & vidit Angelum.* Et Luca 24. *Aperi sunt oculi eorum, & cognouerunt eum in fractione panis.*

Ad confut. Simili modo respondendum est ad confirmationem, cognouisse se esse nudos, nuditate foeda, quam antea, vt non habebant, ita nec in se ipsis agnoscebant, nec erubescabant.

Ad secundam. Ad secundum dicendum est, serpentem deceptisse Euam, non promissione eius cognitionis naturarum boni & mali, quam iam habebant, sed alterius superioris Dei propriae, quam eos consecuturos fuit Euae mentitus.

DISPUTATIO XXVI.

Virum primi parentes, eorumque posterum in statu innocentiae potuerunt decipi.

Pars neg. suadetur primo. Diuus Thomas 1. part. quaest. 94. artic. 4. & de veritate quaestione 18. artic. 6. Diuus Bonauentura in 2. distinctione 23. quaestione 2. Durandus ibidem quaestione 3. & plerique alij asseuerant, homines in statu innocentiae non potuisse decipi. Id probant primo, ex Augustino 3. de libero arbitrio cap. 18. vbi ait: *Approbare falsa pro veris, vt error inuitus, non est natura instituti hominis, sed poena damnati:* sentit ergo in statu innocentiae nullum futurum fuisse errorem in intellectu.

Secundo. Secundo, anima nobilior est, quam corpus: sed corpori in statu innocentiae nullus potuit defectus contingere, eo quod omnis defectus corporis sit poena ac effectus culpae: cum ergo deceptio magnus sit animae defectus, fit, vt in eo statu esse non poterit.

Pars affirmantis rationes. Prima. Contra hanc sententiam se offerunt quaedam non leuia argumenta. Primo, homines in statu innocentiae non de omnibus rebus habebant demonstrationes: posterum namque Adami compararent

scientiam à rebus, & per disciplinam, non secus ac nos: de multisque solum haberent probabiles rationes, aut coniecturas: quoniam saepe non aliud patitur natura rei: ergo de multis rebus solum haberent opiniones: id quod de primis etiam parentibus est concedendum, praesertim circa futura contingentia, cogitationes cordium, & res contingentes absentes, positas iam extra suas causas: sed qui solum habent opinionem de obiecto, decipi possunt, eo quod opinioni non repugnet subesse falsum: ergo homines in statu innocentiae decipi potuerunt.

B Secundo, Eua in statu innocentiae decepta fuit à serpente, credens se, vbi comedisset de fructu vetito, comparaturam scientiam boni & mali à serpente promissam: vnde Paulus 1. ad Timoth. 2. *Mulier se ducta in prauaricatione fuit.* Deusque ipse Genes. 3. postquam parentes primi à felici illo statu in miseriam naturae corruptae lapsi sunt, ironice dixit, *Eccè Adam quasi vnus ex nobis factus est, sciens bonum & malum:* ergo homines in statu innocentiae decipi potuerunt.

C Tertio, vt Augustinus 14. de Ciuitate Dei cap. 13. ait, *Adamus putauit se venialiter transgressorem esse praecepti, si vita sua sociam non desereret etiam in societate peccati.* Vnde Magister in 2. dist. 2. Augustinum secutus, *In eo, inquit, seductum fuisse Adamum credi potest, quod commissum veniale putauit, quod peremptorium erat:* ergo homines in statu innocentiae decipi potuerunt.

Postremo, non plus hac in parte tribuendum est hominibus in statu innocentiae, quam B. Virgini: sed Virgo non solum decipi potuit, sed etiam re ipsa fuit decepta: cum, vt Luca 1. habetur, existimauerit filium suum esse in comitatu: cum ille Hierosolymis remansisset, & cum requisierit eum inter cognatos & notos, credens inter illos esse, nec tamen eum inter eos inuenerit: ergo homines in statu innocentiae decipi potuerunt.

D Res est sane dubia. Ex Doctoribus, qui priorem sententiam sequuntur, D. Thomas, de veritate loco citato, quod ad primum argumentum secundae sententiae attinet, arbitratur in statu innocentiae non solum nullam opinionem falsam, sed nullam prorsus futuram fuisse opinionem: quin potius addit, quod cuiuscumque rei homines illi assensum praebent, illam certo cognoscerent: si autem certam illius notitiam habere non possent, continerent assensum. Mouetur in hanc assertionem, quoniam non solum assensus falsus, esto opinatiuus sit, imperfectio quaedam est, malumque intellectus, sed etiam de re ad aliquid credendum ex medio, quod possit fallere, est inordinatio aliqua: ab illo autem statu malum & inordinatio longe aberat.

D. Bonauentura loco citato licet iudicet non esse improbabilem eam opinionem, quae dicit, homines illius status potuisse aliquid falso opinari ex medijs ad eod probabilibus, vt merito quibus prudens id probabiliter sibi persuaderet: adicit tamen, posse forsitan dici, id non esse decipi: nihilominus probabilius iudicat, nullam tunc falsam opinionem futuram. Id ipsum affirmat Durandus loco citato, qui contra D. Thoma quaest. 94. art. 4. citato ait, tunc futuram non fuisse falsam existimationem: quoniam quoties periculum immineret, ne homines ante culpam in deceptionem incidere, sua prouidentia Deus illis subueniret, impediretque imminetentem deceptionem: eo quod status ille id postulare.

Carharinus ad 1. cap. Genes. amplectitur opinionem illam, quam non improbabilem iudicauit Diuus Bonauentura.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Nullam opinionem in statu innocentiae futuram sentit D. Thomas.

D. Bonauentura sententia.

Catharinus opinio.